ları Abdullah, Üneyse ve Şeymâ diye tanınan Huzâfe (Cüdâme) Resûl-i Ekrem'in sütkardeşleridir.

Hâris'in İslâm'a girişine dair farklı görüşler varsa da yaygın kanaate göre bir gün Mekke'ye geldiğinde Kureyş müşrikleri kendisine, Hz. Peygamber'in insanların öldükten sonra tekrar diriltileceğinden, âsilerin ceza, itaatkârların mükâfat göreceğinden bahsettiğini ve insanlar arasında tefrikaya sebebiyet verdiğini söyleyerek şikâyette bulundular. Bunun üzerine Hâris Resûl-i Ekrem'e hakkındaki iddiaların doğru olup olmadığını sordu; Resûl-i Ekrem de ona duyduklarının doğru olduğunu söyledi. Hâris bunun üzerine müslüman oldu (İbnü'l-Esîr, I, 404; İbn Hacer, I, 282-283).

Bazı kaynaklarda bu hadise, Resûl-i Ekrem'in adı belirtilmeyen bir sütkardeşiyle ilgili olarak zikredilmekte ve Hâris'in Resûlullah'ın vefatından sonra müslüman olduğu kaydedilmektedir (İbn Sa'd, I, 113). Ayrıca Hz. Peygamber'in yanına gelen sütbabası, sütannesi ve sütkardeşlerini ağırladığı rivayet edilmiştir (Ebû Dâvûd, "Edeb", 119).

BİBLİYOGRAFYA :

Ebû Dâvûd, "Edeb", 119; İbn İshak, *es-Sîre*, s. 25-26, 218; İbn Hişâm, *es-Sîre* (Zekkâr), I, 110-112; İbn Sa'd, *eṭ-Ṭabaḳāt*, I, 110-113; Taberî, *Târîḫ* (Ebü'l-Fazl), II, 157; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ġābe*, I, 404; İbn Seyyidünnâs, *ʿUyûnü'l-es̱er* (nşr. M. el-Îd el-Hatrâvî – Muhyiddin Müstû), Medine-Beyrut 1413/1992, I, 92; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, II, 273-277; İbn Hacer, *el-İṣâbe*, I, 282-283; Ziriklî, *el-Aʿlâm* (Fethullah), II, 156.

HÜSEYİN ALGÜL

ABDULLAH b. HÂRİS el-HUZÂÎ

عبد الله بن الحارث الخزاعي

bk. HÂRİS b. EBÛ DIRÂR

Hz. Peygamber'in hanımlarından Cüveyriye'nin babası, sahâbî.

HÂRİS b. EBÛ DIRÂR

(الحارث بن أبي ضرار)

Ebû Mâlik el-Hâris b. Ebî Dırâr b. Habîb el-Huzâî

Hz. Peygamber'in hanımlarından Cüveyriye'nin babası, sahâbî.

Huzâa kabilesinin Benî Mustalik kolunun reisi olduğu için Mustalikī nisbesiyle de anılır. Muhtemelen bazı kaynaklarda adının Hâris b. Dırâr el-Huzâî şeklinde kaydedilmesi sebebiyle (*Müsned*, IV, 279) İbnü'l-Esîr bu adı taşıyan iki sahâbîden söz etmiş (*Üsdü'l-ġābe*, I, 399-400), fakat İbn Hacer el-Askalânî her iki ismin de aynı kişiye ait olduğunu belirtmiştir. Hâris, Mustalikoğulları ile müslümanlar arasında, 5. yılın Şâban ayında (Ocak 627) Hendek Gazvesi'nden kısa bir süre önce meydana gelen Müreysî' Gazvesi'nin gerçekleşmesinde kabile reisi olarak önemli rol oynadı. Bu savaşta Mustalikoğulları yenilip müslümanlara esir düştü. Hâris'in kızı Cüveyriye ile bir rivayete göre oğlu Abdullah da esirler arasında bulunuyordu. Hâris, fidye karşılığında kızını kurtarmak üzere Medine'ye götürmekte olduğu develerinden ikisini feda etmeye gönlü razı olmadığı için onları Akīk vadisinde bir yere saklayıp geri kalanları Hz. Peygamber'e götürdü. Resûl-i Ekrem ona Akīk vadisinde sakladığı develeri sorunca sadece kendisinin bildiği bu olayı ona Allah'ın bildirdiğini düşünerek hemen müslüman oldu; oğlu Abdullah ile Benî Mustalik kabilesinin diğer mensupları da İslâmiyet'i kabul ettiler. Hâris'in müslüman olmasına vesile olan hadise bazı kaynaklarda oğlu Abdullah hakkında nakledilmekteyse de Abdullah'ın esirler arasında bulunduğunun bildirilmesi bu rivayetin doğruluk ihtimalini azaltmaktadır (İbn Hacer, II, 291).

Hâris b. Ebû Dırâr'ın hayatının son yıllarında Kûfe'de oturduğu ve rivayet ettiği hadislerin Kûfeliler'ce bilindiği kaydedilmektedir. Ayrıca Hucurât sûresinin 6. âyetinin nüzûlüne sebep olan hadise de onunla ilgilidir. Hâris, Resûlullah'ın huzurunda İslâmiyet'i kabul etmiş, kabilesinin müslüman fertlerinden zekât toplayıp Resûl-i Ekrem'in göndereceği bir memura teslim etmek üzere sözleşmişlerdi. Hz. Peygamber, zekâtı teslim almak üzere Velîd b. Ukbe'yi görevlendirmişse de Velîd kendisine kötülük yapacakları korkusu ile yarı yoldan geri dönmüş, Resûlullah'a da Hâris'in zekâtı vermediğini, üstelik kendisini öldürmek istediğini söylemiştir. Bunun üzerine Hâris'in kabilesine bir askerî birlik gönderilmiştir. Öte yandan zekâtı teslim alacak kişi gelmediğinden Allah ve Resulü'nün kendisine gücendiğini düşünerek endişeye kapılan ve kabilesinin ileri gelenlerinden bir grupla Medine'ye hareket eden Hâris, kendisini yakalamaya gelen birlikle Medine civarında karşılaşmış, Hz. Peygamber'in huzuruna gelerek olup biteni anlatmış, bu sebeple, "Eğer bir fâsık size bir haber getirirse onun doğruluğunu araştırın" (el-Hucurât 49/6) meâlindeki âyet nâzil olmuştur.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, IV, 279; Vâkıdî, *el-Meġāzî*, I, 404-406; İbn Hişâm, *es-Sîre*, Beyrut 1391/1971, I, 14; IV, 295; İbn Sa'd, *eṭ-Ṭabaḳāt*, II, 63, 64; VIII, 116-118; İbn Ebû Hâtim, *el-Cerḥ ve't-taʿdîl*, III, 77; V, 30; İbn Hibbân, *es̱-S̱iḳāt*, I, 263; III, 66, 76; İbn Abdülber, *el-İstîʿâb*, I, 299; II, 282-283; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ġābe*, I, 399-400; III, 205; İbn Hacer, *el-İṣâbe*, I, 281; II, 291.

MEHMET ALİ SÖNMEZ

HÂRİS b. EBÛ ÜSÂME

(الحارث بن أبي أسامة)

Ebû Muhammed el-Hâris b. Muhammed b. Dâhir (Ebî Üsâme) et-Temîmî (ö. 282/895)

Hadis hâfızı ve tarihçi.

Şevval 186'da (Ekim 802) muhtemelen Bağdat'ta doğdu. Küçük yaşta ilim tahsiline başladı. Bağdat'ta yetişmekle beraber tahsil amacıyla Mekke, Medine ve Basra gibi ilim merkezlerini dolaştı. Yezîd b. Hârûn, Abdullah b. Zübeyr el-Humeydî, Ali b. Ca'd, Ali b. Medînî ve Ebû Hayseme Züheyr b. Harb gibi âlimlerden hadis öğrendi. Kendisinden de İbn Ebü'd-Dünyâ, İbrâhim el-Harbî, Muhammed b. Cerîr et-Taberî, Ebû Amr İbnü's-Semmâk ve Ebû Bekir el-Mukrî gibi isimler hadis rivayet ettiler.

Hadis otoriteleri tarafından sika kabul edilen Hâris, aşırı fakirliği sebebiyle rivayet karşılığında ücret alması yüzünden bazı muhaddisler tarafından tenkit edildi. En küçüğü altmış yaşında altı kızı bulunduğunu, onlara kendisi gibi fakirler tâlip olduğu için hiçbirini evlendirmediğini, öldüğü zaman kefensiz kalacağı korkusuyla otuz yıldan beri kefenini hazır beklettiğini söylerdi. Uzun bir ömür sürdükten sonra 282 (895) yılında ölmüş olup bu tarih 279 (892) olarak da zikredilmiştir.

Eserleri. 1. *et-Târîḫ*. Kaynaklarda *Kitâbü'l-Ḫulefâʾ* (Cehşiyârî, s. 136; İbn Abdülber, I, 358;) ve *Aḫbârü'l-ḫulefâʾ* (Cehşiyârî, s. 241) adlarıyla da anılan peygamberler tarihine ait eserde ayrıca sahâbe, Emevîler ve Abbâsîler dönemlerinin siyasî ve kültürel açıdan incelendiği anlaşılmaktadır. **2.** *el-Müsned*. Eserin çok az bir kısmı günümüze ulaşmıştır (Dârü'l-kütübi'z-Zâhiriyye, Mecmua, nr. 55/2, 101/16). İlk hadis kitaplarından biri olduğu için önem taşıyan eserdeki 1500 zevâid, büyük ölçüde Heysemî'nin *Buġyetü'l-bâḥis̱ ʿan zevâʾidi Müsnedi'l-Ḥâris̱* (nşr. Hüseyin Ahmed Sâlih el-Bâ-